

«ОСВІТНІ ІННОВАЦІЇ: ВИКЛИКИ 2030»

*Збірник наукових есе учасників наукового стажування
(1.02 – 12.03.2021)*

Гуйттінен - 2021

Освітні інновації: виклики 2030: електронний збірник наукових есе учасників наукового стажування “Особливості фінської системи освіти” (м. Гуйтіннен, Фінляндія, 01.02 – 12.03.2021) / Західно-Фінляндський Коледж, відділ освіти мерії м. Гуйтіннен, Польсько-українська фундація «Інститут Міжнародної Академічної та Наукової Співпраці», 2021. - 56 с.

Під редакцією:

ПАТОВ М., Західно-Фінляндський Коледж, Фінляндія

У збірнику викладено матеріали наукових есе учасників стажування “Особливості фінської системи освіти”, організованого Західно-Фінляндським Коледжем спільно із польсько-українською фундацією «Інститут Міжнародної Академічної та Наукової Співпраці» за підтримки відділу освіти мерії м. Гуйтіннен.

У збірнику розглядаються основні проблеми сучасних освітніх систем у Фінляндії та Україні; опанування проєктного підходу в організації навчального процесу у закладах освіти та підвищення рівня кваліфікації фахівців на основі кращих міжнародних практик та інновацій щодо інклюзивного навчання.

© Західно-Фінляндський Коледж, 2021

© Польсько-українська фундація «Інститут Міжнародної Академічної та Наукової Співпраці», 2021

З М І С Т

ПРО ОРГАНІЗАТОРІВ	5
<i>ГЛУШКО Т.П.</i> СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА ОБУМОВЛЕНІСТЬ ІННОВАЦІЙ У ФІНСЬКІЙ ОСВІТНІЙ СИСТЕМІ	6
<i>GRYTSIAK L.</i> COMPARATIVE ANALYSIS OF THE FEATURES OF THE EDUCATIONAL PROCESS OF FINLAND AND UKRAINE IN THE CONTEXT OF THE 2020 CORONAVIRUS CRISIS	9
<i>ІЛЕСКУ В. Л.</i> СИСТЕМА ВИЩОЇ ОСВІТИ У ФІНЛЯНДІЇ	15
<i>КАЗАЧІНЕР О.С.</i> ВИКОРИСТАННЯ ФІНСЬКИХ НАРОДНИХ ТА АВТОРСЬКИХ КАЗОК У ПРАКТИЦІ КАЗКОТЕРАПІЇ	18
<i>КИКОТЬ В. М., ОПАНАСЕНКО Ю. В.</i> ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ ІЗ ПЕРЕКЛАДУ У ВИЩІЙ ШКОЛІ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ: ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТА ВИКЛИКИ ЧАСУ	22
<i>ЩЕРБИНА В. Ю.</i> ІННОВАЦІЙНІ ВИКЛИКИ В ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ УКРАЇНИ	26
<i>VERBIVSKA L.</i> DEVELOPMENT OF THE HIGHER EDUCATION SYSTEM IN FINLAND IN THE CONDITIONS OF GLOBALIZATION PROCESSES	29
<i>ГОРЧИНСЬКА К.В.</i> ЗАГАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ФІНСЬКОЇ СИСТЕМИ ОСВІТИ	32
<i>ІЛЬІНА Д.В.</i> ПРИНЦИПИ ОСВІТИ В ФІНЛЯНДІЇ, ЯКІ МОЖЛИВО УСПІШНО ВПРОВАДИТИ В УКРАЇНІ	38

ФОМІНА І.С. ОСОБИСТІСНО-ОРІЄНТОВНИЙ ПІДХІД У ВИЩІЙ ШКОЛІ	40
БАБИЧ Н.М. СУПРОВІД ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗІ ЗНИЖЕНИМ РІВНЕМ ФУНКЦІОНУВАННЯ В КИЇВСЬКОМУ УНІВЕРСИТЕТІ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА	42
ТКАЧЕНКО Є. В. СТУДЕНТ У ФІНСЬКОМУ ТА УКРАЇНСЬКОМУ УНІВЕРСИТЕТАХ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ ПОГЛЯД	47
ОПУБЛІКОВАНІ ТЕЗИ ТА ЕСЕ, А ТАКОЖ РОЗМІЩЕНІ НА ВЕБСТОРІНКАХ МАТЕРІАЛИ НАДАЮТЬСЯ НА ІСНУЮЧИХ УМОВАХ І В НАЯВНІЙ ФОРМІ	56

ПРО ОРГАНІЗАТОРІВ

Західно-Фінляндський Коледж – один із найстаріших ЗВО Фінляндії заснований у 1890 році. Місія Західно-Фінляндського Коледжу полягає у підтримці студентів в досягненні особистих, культурних та освітніх цілей у відповідності до принципів безперервного навчання та інтернаціоналізації освіти.

Польсько-українська фундація «Інститут Міжнародної Академічної та Наукової Співпраці» (ІМАНС, REGON 36590701300000) є неурядовою та некомерційною організацією, створеною на засадах добровільності, гуманності та гласності. Метою створення та діяльності ІМАНСу є сприяння розвитку потенціалу та підвищення академічної мобільності науковців та фахівців на арені міжнародної освіти.

Глушко Т.П.
доктор філософських наук, доцент, професор кафедри філософії
Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА ОБУМОВЛЕНІСТЬ ІННОВАЦІЙ У ФІНСЬКІЙ ОСВІТНІЙ СИСТЕМІ

Фінляндія фактично перевинайшла себе після другої світової війни і продовжує вдосконалювати свою соціально-економічну систему, а також ті інноваційні практики, які забезпечують її подальший прогрес. На сьогодні вона вважається однією з найбільш освічених та інноваційних країн світу. Протягом останніх кількох десятиліть розвиток освіти був ключовою ціллю соціальної політики фінів, що свідчить про усвідомлення ними важливості якості людського капіталу для прогресивного економічного розвитку суспільства.

Як відзначає сучасний фінський дослідник П. Солберг, після другої світової війни фінське суспільство пережило десятиліття політичної нестабільності та економічних трансформацій, що вплинуло на соціальну політику та, відповідно, й на освіту [3, р. 4.]. Тому, зміни в освітній політиці Фінляндії, з точки зору автора, безпосередньо пов'язані з соціальними, політичними та економічними трансформаціями фінського суспільства.

На сьогоднішній день фіни сформували унікальну національну модель освіти з продуманою, багаторівневою структурою та програмами, які орієнтовані на задоволення професійних та соціальних потреб фінського суспільства. На наш погляд, цілком доречно наголосити, що освіта використовувалась ними саме як інструмент соціально-економічної трансформації, тобто освітня система країни змінювалась під потреби національної економіки – вдосконалення її структури та нарощування потенціалів.

Такий підхід дозволив сформувати освітню систему світового класу, у межах якої якісні стратегії навчання на усіх рівнях вважаються моральним та економічним імперативом вчителя та викладача. Адже фіни вбачають пряму залежність між добробутом та щастям людини з одного боку, та сформованими

освітою знаннями, навичками й світоглядом – з іншого, оскільки «у сучасну епоху добробут націй, як ніколи раніше, залежить від know-how» [2, р. 2]. Саме тому «якісна школа для усіх» та індивідуальні освітні траєкторії у вищій освіті стали втіленням фінської мрії.

Проблемно орієнтовані методи в роботі освітян та міждисциплінарне навчання, як основа для максимально ефективного та зручного опанування освітніх програм, сприяли створенню умов для підвищення продуктивності освітніх практик. Саме тому Фінляндія відносно швидко, за світовими масштабами, «пройшла шлях від бідної аграрної країни з досить скромним рівнем освіти до сучасного суспільства знань з добре розвинутою освітньою системою» [3, р. 3]. Так, безпосередній вплив роботи ВНЗ на економічний прогрес суспільства проявляється у визначенні потенціалів кожного громадянина та створення умов для максимального розвитку цих потенціалів, у формуванні ефективних практик взаємодії, що сприяє формуванню соціальної довіри й консолідації, а також виховує відповідальність перед собою та іншими громадянами.

У такий спосіб, фінська освітня модель логічно й стратегічно вбудована в більш широкий загальнонаціональний проект [див. 1], вона інтегрована в усі напрями державної політики й закладає основи для солідаризації суспільства у напрямі реалізації потенціалів соціально-економічного розвитку країни. Така логіка процесів дозволяє нам позиціонувати освітню стратегію у якості важливої складової національної ідеї Фінляндії, у межах якої потенціали освіти розкриваються як пріоритет національної політики та як механізм розвитку національної свідомості громадян.

Разом з тим, впроваджені в освіту стратегії взаємодії передбачають забезпечення зручності та психологічного комфорту для учнів і студентів, а також їхніх викладачів. Зокрема йдеться про забезпечення максимально сприятливих умов для фізичного, емоційного та ментального здоров'я, на чому зокрема наголошує американський дослідник Т. Вокер, для якого освітня модель фінської держави була продуктивним відкриттям якраз на рівні організаційних

процесів [див. 4]. Дослідник наголошує, що та специфічна атмосфера неквапливості, гнучкості та поступовості, яка притаманна фінським освітнім закладам, є тим важливим складником освітніх практик, якого так не вистачає багатьом освітнім моделям світу, зокрема й американській.

Україні ж суттєво не вистачає ще й розуміння логічного зв'язку між впровадженням якісних інноваційних освітніх програм та зростанням суспільного добробуту. Тоді як політичні та економічні еліти Фінляндії реалізують масштабні освітні інвестиції в економічний розвиток, демонструючи свою готовність до викликів та потреб нової цифрової епохи. Тому, вивчення подібного досвіду є дійсно важливим, але не на рівні мімікрії та копіювання, а виключно на рівні стратегічного осмислення, тобто ми маємо усвідомити що вони роблять, а не як вони це роблять. Відповідь на питання «як?» ми зобов'язані винайти самостійно! Адже запозичення чужого досвіду завжди є відмовою від створення власної траєкторії розвитку, яка б зорієнтувала освітні практики на забезпечення стратегічних інтересів нашої країни.

Отже, враховуючи, що фіни створювали свою освітню систему під потреби національної економічної стратегії, перейняття їхнього досвіду у чистому вигляді не є доречним. Україна потребує власної національно орієнтованої освітньої моделі, продуманої на усіх рівнях її подальшої реалізації, впровадження якої сприятиме розвитку соціально-економічного потенціалу нашого суспільства.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Bastos R. The Surprising Success of the Finnish Educational System in a Global Scenario of Commodified Education. *Revista Brasileira de Educação*. 2017. Vol. 22, № 70. P. 802-855. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/208334220.pdf> (date of access: 28.02.2021)
2. Sahlberg P. *Finnish Lessons 3.0: What Can the World Learn from Educational Change in Finland?* Third Edition. New York, Columbia University: Teachers College Press, 2011. 291 p.
3. Sahlberg P. Paradoxes of Educational Improvement: The Finnish Experience. *Scottish Educational Review*. 2011. № 43 (1). P. 3-23.

4. Walker T.D. Teach Like Finland: 33 Simple Strategies for Joyful Classrooms. New York: W.W. Norton & Company, 2017. 240 p.

Lesia Grytsiak

*Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor for the Department of Foreign Languages at the Faculty of International Economics and Management
Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman*

COMPARATIVE ANALYSIS OF THE FEATURES OF THE EDUCATIONAL
PROCESS OF FINLAND AND UKRAINE IN THE CONTEXT OF THE 2020
CORONAVIRUS CRISIS

The COVID-19 pandemic has significantly reshaped most of the socio-economic processes in the world. The statistics provided by the World Health Organisation demonstrate a dramatic increase in morbidity rates in May and October 2020. By the end of March 2020 the morbidity rate in Finland had been twice as high as in Ukraine. However, since April 2020 total cases of COVID-19 in Ukraine have outnumbered those in Finland. The overall trend has shown a higher level of the disease spreading in Ukraine in comparison with Finland. Recent data concerning morbidity rates in January suggest a sharper increase in Finland compared to Ukraine (see figure 1).

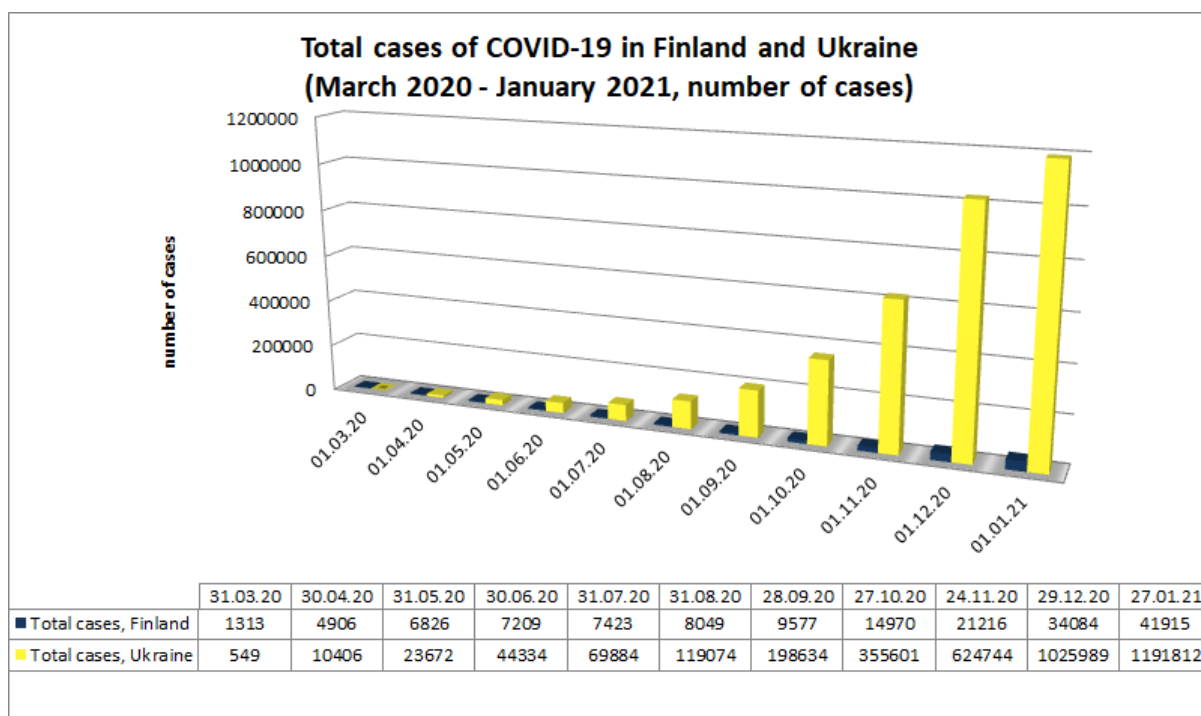

Figure 1. Total cases of COVID-19 in Finland and Ukraine, number of cases.

Based on data [1]

The epidemiological situation has been reflected in the quarantine restrictions on educational institutions thus posing a range of challenges related to procuring the educational process in a remote mode.

Ukrainian higher education institutions turned out to be unprepared for quick switching to the online mode of learning. A research on COVID-19 impact on Ukrainian higher education has shown that most of the institutions heavily relied on the Moodle system before the lockdown. A quarter of respondents admitted not having used online learning instruments before quarantine at all. The most frequently used online platforms included Zoom, Google Meets and Moodle. [2, p. 3675]

As in other countries in Europe, student respondents of the U-Report poll in Ukraine highlighted that the distant learning process should be more structured, with a centralized online repository of educational materials adapted to online learning. [3, p. 77]

In summer 2020 the Ministry of Education and Science prepared and released its recommendations as for higher education in a blended format. The document

comprised the organisational, methodological and technical issues regarding blended format and suggested ways to create educational courses thus providing a practical guide for higher education institutions. [4]

Meanwhile, at the beginning of the outbreak, the government in Finland took affirmative regulations. On 16 March, Finland enacted the Emergency Preparedness Act (valmiuslaki/beredskapslagen, Act No. 1552/2011) and the Government Decision VNK / 2020/31 [5]. These acts declared a state of emergency, thus, all educational institutions were closed until 14 May.

Since August, higher education institutions may have flexibly decided on safe and appropriate teaching methods and arrangements. If teaching was arranged for a large number of people, it was advisable to use remote connections. From 23 October, distance learning should take place based on a regional epidemiological assessment by the health authorities [8]. However, on 22 February, the new amendments will enter into force.

During the quarantine, institutions mainly relied on hardware and software provided by multinational ICT companies. For example, a significant number of distance lessons, video conferencing and assignment submissions took place using Google and Microsoft software. Also, educators and students used the electronic learning environments of Finnish education technology companies. Moreover, the Finnish National Agency for Education collated resources to support online education, and developed an online information hub to guide teachers to adapt normal good practice.

According to learning material publishers, the numbers of users and assignment submissions in their services were many times higher in spring 2020 than in a typical school year [11, p. 5].

All in all, Finnish higher education institutions did not suffer from distant learning. According to the observations of the Finnish National Agency for Education, the majority of students felt that distance learning went well, and digital learning also taught new skills to them [11, p. 6]. Teachers also managed to diversify their teaching in a challenging situation. However, all the respondents report an increase in their stress

level.

As online learning was the core approach in both countries, students must have access to the Internet. Figure 2 demonstrates the percentage of the population with no Internet access. It is seen that in Ukraine, between 25% and 50% of the population does not have a computer with Internet access. On the other hand, the indicator is less than 25% in Finland.

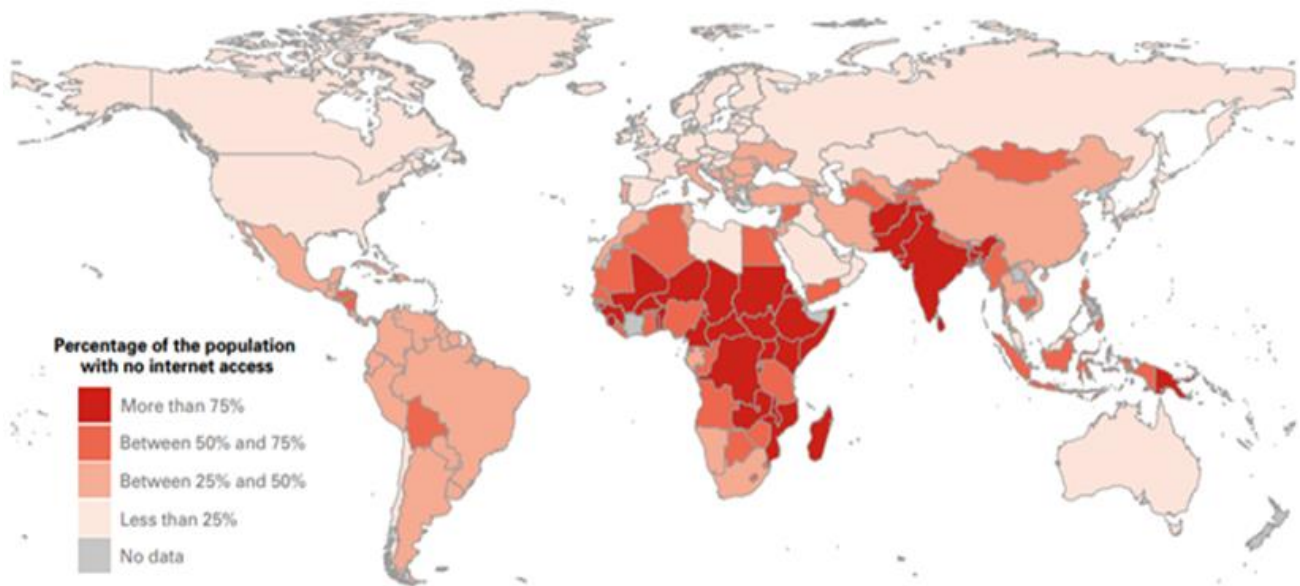

Figure 2. Percentage of population with no Internet access [12, p. 2]

All in all, the Finnish educational process appears to be more adapted to unpredictable destabilizing events like the COVID-19 pandemic in comparison with the Ukrainian. One of the key factors securing education in Finland is its strict regulatory measures comprising the Government Decision VNK / 2020/3. Transparent algorithms for different case scenarios give a clear vision of the way the educational process has to be carried out. The high availability of Internet connection has positively impacted the outcome of the educational process in Finland.

The main challenge in Ukraine is related to inconsistency of regulatory documents and high bureaucratization which result in slow release of legal acts regulating the educational process as well as little control over the way it is carried out. Lack of a centralised revised repository of study materials appears to be a barrier for a successful education process.

In the light of the above, to improve the system of online education, recommendations for Ukraine are the following:

- During any emergency, the government should provide institutions with guidance and instructions for an efficient educational process. Moreover, it is necessary to control and monitor the acts' compliance. If any problems are found, the state should prepare suitable solutions.
- Infrastructure investment in remote and rural areas to reach marginalized children should be a priority. The goal is to increase options for remote learning delivery and speeding up response during school closures.
- Teachers need support and training to learn using online learning tools and methods. Educators should be capable of developing and adapting their teaching material to the online learning modality.
- Effective coordination of COVID-19 response activities in education should be ensured. In particular, this is required to support distance learning initiatives since numerous new actors are now entering this field, and many schools have come up with their solutions.
- Further applied research for learning and sharing what works is more important than ever. Increased focus on implementation and operational research is needed to develop practical ways to improve teacher training, content production etc.

REFERENCES:

1. Coronavirus disease (COVID-19) Weekly Epidemiological Update // WHO Situation Reports. 2021. URL: <https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019/situation-reports/>
2. Stukalo N. COVID-19 Impact on Ukrainian Higher Education / N. Stukalo, A. Simakhova. // Universal Journal of Educational Research. 2020. №8. C. 3673–3678.
3. ASSESSMENT OF THE SOCIO-ECONOMIC IMPACT OF COVID-19 IN UKRAINE // United Nations Ukraine. 2020. URL: <https://ukraine.un.org/sites/default/files/2020-12/UN%20SEIA%20Report%202020%20%281%29.pdf>

4. РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ВПРОВАДЖЕННЯ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ У ЗАКЛАДАХ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ТА ВИЩОЇ ОСВИТИ. 2020. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/visha-osvita/rekomendacij-shodo-vprovadzhennya-zmishanogo-navchannya-u-zakladah-fahovoyi-peredvishoyi-ta-vishoyi-osviti>
5. Government Decision VNK / 2020/31. 2020. URL: <https://valtioneuvosto.fi/paatokset/maatokset?decisionId=0900908f8068ec10>
6. EDUCATION POLICY OUTLOOK FINLAND // OECD. 2020. URL: <http://www.oecd.org/education/policy-outlook/country-profile-Finland-2020.pdf>
7. Updated recommendations for early childhood education and care, schools, educational institutions and higher education institutions to prevent the spread of the coronavirus // Ministry of Education and Culture. 2020. URL: <https://minedu.fi/en/-/updated-recommendations-for-early-childhood-education-and-care-schools-educational-institutions-and-higher-education-institutions-to-prevent-the-spread-of-the-coronavirus>
8. Government adopts resolution on local and regional recommendations to prevent the spread of COVID-19 // Ministry of Education and Culture. 2020. URL: <https://minedu.fi/en/-/1271139/government-adopts-resolution-on-local-and-regional-recommendations-to-prevent-the-spread-of-covid-19>
9. Restrictions during the coronavirus epidemic // Finnish Government. 2020. URL: <https://valtioneuvosto.fi/en/information-on-coronavirus/current-restrictions>
10. Amendments to Communicable Diseases Act approved — regional authorities to have more means to curb COVID-19 // Ministry of Social Affairs and Health. 2021. URL: https://valtioneuvosto.fi/-/1271139/tartuntatautilain-muutos-on-vahvistettu-alueiden-viranomaiset-saavat-lisaa-keinoja-koronavirustilanteen-hillitsemiseksi?languageId=en_US
11. Distance education in Finland during the COVID-19 crisis Initial observations // Finnish National Agency for Education URL: https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/distance-education-in-finland-during-covid19_initial-observations.pdf

12. Promising practices for equitable remote learning // UNICEF Office of Research - Innocenti. 2020. URL: <https://www.unicef-irc.org/publications/pdf/IRB%202020-10%20CL.pdf>

Ілєску В. Л.

*аспірант кафедри зарубіжної літератури та
слов'янських мов ХНПУ ім. Г. С. Сковороди*

СИСТЕМА ВИЩОЇ ОСВІТИ У ФІНЛЯНДІЇ

Вища освіта у Фінляндії поділяється на університетську та технічну.

В університетах основну увагу зорієнтовано на підготовці дослідників з фундаментальних та гуманітарних наук.

Вищі технічні школи (Ammattikorkeakoulu) зорієнтовані на підготовку фахівців із прикладних спеціальностей.

Вступ до університетів можливий після ліцею, а в університетах прикладних наук продовжують навчання $\approx 30\%$ випускників професійних коледжів.

Ступінь магістра (maisteri) охоплює два-три роки навчання (сто двадцять європейських кредитів) після бакалавріату.

Сучасні тенденції розвитку вищої освіти у Фінляндії характеризуються спрямованістю на міжнародне співробітництво (навчальні програми англійською реалізують усі вищі навчальні заклади Фінляндії; усі вищі навчальні заклади Фінляндії мають угоди про співпрацю з іноземними країнами, підтримують міжнародний обмін студентами; в усіх вищих навчальних закладах студенти неодмінно вивчають хоча б одну іноземну мову); розвитком кластеризації (освітній кластер – група взаємопов'язаних компаній і організацій освітньої

галузі з розвитком взаємодії між університетами (утворення університетських консорціумів фінських університетів та створення у 2007 CBU (Cross-Border University) – університетського консорціуму, до складу якого входять фінські університети (Itä–Suomen yliopisto (університет східної Фінляндії); Helsingin yliopisto (Гельсінський університет); Laapteenraannan teknillinen yliopisto (Технологічний університет Лаппенранта); Tampereen yliopisto (Університет Тампере) та російські університети (Санкт-Петербурзький державний університет; Петрозаводський державний університет; Санкт-Петербурзький державний лісотехнічний університет; Європейський Санкт-Петербурзький університет; Санкт-Петербурзький політехнічний університет ім. Петра Великого; Московський лісотехнічний університет).

У 1996 році було створено Фінську раду з оцінки вищої освіти (FINHEEC – Finnish Higher Education Evaluation Council), що виконувала функції національної агенції забезпечення якості вищої освіти.

Місія Ради як незалежного експертного органу полягала в тому, щоб надавати допомогу ЗВО країни та профільному міністерству у справі оцінювання якості вищої освіти.

Рада забезпечувала: безпосереднє оцінювання діяльності ЗВО; вивчення та розповсюдження досвіду щодо забезпечення якості у сфері вищої освіти; надання фінським інституціям вищої освіти експертних рекомендацій задля покращення та розвитку їх власних інституційних систем якості.

Основним принципом функціонування Ради був: «оцінювання заради покращення» (“enhancement-led evaluation”).

У травні 2015 р. Національна рада з оцінювання вищої освіти Фінляндії спільно з Радою оцінювання та Комітетом з оцінювання вищої освіти була трансформована у Фінський центр оцінювання освіти (The Finnish Education Evaluation Centre) – незалежна агенція, відповідальна за оцінювання освіти, що підпорядкована Фінському Національному управлінню освітою. FINEEC (включно з Радою оцінювання та Комітетом оцінювання вищої освіти) містить відділення оцінювання загальної освіти та освіти дітей; відділення оцінювання

якості професійної освіти; відділення оцінювання якості вищої освіти та освіти дорослих та відділення Development Services. Метою FINEEC є імплементація оцінювання якості стосовно освіти, освітніх програм та інституцій вищої освіти. У системі вищої освіти FINEEC здійснює: аудит систем забезпечення якості вищого навчального закладу («інституційний аудит»); оцінювання програм (тематичне оцінювання) – здійснюється у тих галузях, які розглядаються як особливо актуальні чи критичні для розвитку соціуму, або такі, що дуже динамічно розвиваються, або проблемні галузі; оцінювання освітніх галузей; огляд програм з інженерії (акредитація програм. Модель аудиту інституційних систем забезпечення якості закладів вищої освіти Фінляндії відповідає європейським вимогам і базується на інституційному огляді.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Калашнікова С. А. Забезпечення якості вищої освіти: досвід Фінляндії. *Розвиток системи забезпечення якості вищої освіти в Україні: інформаційно-аналітичний огляд*. Київ: ДП «НВЦ «Пріоритети», 2015. С. 17-19.
2. Родюк Н. Ю., Лазаренко Н. І. Інноваційні процеси в розвитку вищої освіти Фінляндії. *Молодий вчений* № 5. 2 (57. 2), 2018. С. 38-42.
3. Сизоненко А. С. Реалізація Болонського процесу та забезпечення якості освіти у Фінляндії. *Університетська освіта*. № 4. 2017. С. 38-45.

Казачінер О.С.

*доктор педагогічних наук, доцент кафедри здоров'я людини, реабілітології
і спеціальної психології Харківського національного педагогічного
університету імені Г.С.Сковороди*

ВИКОРИСТАННЯ ФІНСЬКИХ НАРОДНИХ ТА АВТОРСЬКИХ КАЗОК У ПРАКТИЦІ КАЗКОТЕРАПІЇ

Казка супроводжує людину впродовж усього життя, допомагає її успішній соціалізації й ефективному засвоєнню життєвих уроків. Казка для дитини – це не просто вигадка, фантазія, це особлива реальність світу почуттів. Казка розсуває рамки звичайного життя; тільки в казковий формі діти зустрічаються з такими складними явищами і почуттями, як життя і смерть, любов і ненависть, гнів і співчуття, зрада і підступність. Казка – це стародавній спосіб підтримати людину за допомогою слова.

Казкотерапія – це один із ефективних методів роботи з дітьми дошкільного віку, учнями початкових та середніх класів, які зазнають тих чи інших емоційних та поведінкових труднощів. Суть цього методу – у створенні особливої казкової атмосфери, яка робить мрії дійсністю, дозволяє дитині вступити у боротьбу зі своїми страхами, комплексами.

Суть методу казкотерапії полягає в тому, що казка доступно пояснює, що добре, а що погано. На прикладі позитивних персонажів дитина вчиться бути хорошою, а негативні герої казок викликають у неї лише негативну реакцію.

Ми поділяємо позицію В. Цись про те, що головна спрямованість казкотерапії – збереження психічної, духовної та соціальної складових здоров'я, усвідомлення особистістю своєї значущості та відчуття гармонії з навколишнім світом, що позитивно впливає на загальний розвиток дитини [3]. Слушною є думка К. Естес, яка відмічала, що «казки – це ліки. Вони мають цілющу силу, не примушуючи нас робити, бути, діяти, – достатньо тільки слухати їх. Казки народжують хвилювання, смуток, питання, прагнення і розуміння. В казках є

наставляння, які допомагають нам пробиватися крізь життєві терні» [5].

Виділяють такі функції казкотерапії: лікування казками, спільне з клієнтом відкриття тих знань, які живуть в душі та є психотерапевтичними в цей момент; процес пошуку сенсу, розшифровки знань про світ та системи взаємовідносин у ньому; процес утворення зв'язків між казковими подіями і поведінкою в житті, процес перенесення казкового сенсу до реальності; процес об'єктивізації проблемних ситуацій; процес активізації ресурсів, потенціалу особистості; процес екологічного навчання й виховання дітей; процес покращення внутрішньої природи й навколишнього світу; розкриття внутрішнього та зовнішнього світу, осмислення пережитого, моделювання майбутнього, процес добору кожному клієнту своєї особливої казки; терапія середовищем, особливою атмосферою, в якій можуть проявитися потенційні можливості особистості, може матеріалізуватися мрія [2].

Як відомо, у казкотерапії використовується 5 видів казок: художні; дидактичні; корекційні; терапевтичні; медитаційні.

Метою дослідження є визначення потенціалу казок Фінляндії у практиці казкотерапії. Вибір цієї країни ми можемо пояснити тим, що тут добре розвинена дитяча література. Книги багатьох дитячих письменників із Фінляндії відомі на весь світ [4].

Головне, що характеризує фінську літературу для дітей – в ній немає заборонених тем. Так, світ іноді небезпечний і гіркий. Люди не розуміють один одного, ображають і сваряться. Батьки розлучаються, бабусі і дідусі помирають. Але автори та ілюстратори дбайливо вводять дитину в ці непрості теми і тримають юного читача за руку, завжди залишаючи місце надії. Такі книги – посередники між світом дорослих і світом дітей, що запрошують до відвертого діалогу [4].

Серед прикладів казкових творів Фінляндії для дітей, які можуть упроваджуватися в практику казкотерапії, можемо назвати: Туве Янсон «Країна Мумі-Тролів» (навчає малюків таких понять, як дружба, сімейні цінності, взаємодопомога), Тімо Парвела «Елла та друзі» (розповідь про життя учнів – про

шкільні будні, відвідування зоопарку, про екскурсію в музей і театр), Захаріас Топеліус «Сонячний промінь у листопаді» (важливість того, що кожна людина має робити добро у житті) та інші.

Дитяча література Фінляндії з повагою та ніжністю ставиться до світу й душі окремо взятої людини. Вона наскрізь пронизана фантазіями, мріями, сонцем та посмішками. Дивовижні тварини, добрі чарівники, турбота про природу та гострі соціальні питання присутні у книжках для малюків. Із дитинства фінські письменники прищеплюють фінам турботу про природу. Це і книжки-картонки для малюків, що розповідають, як правильно сортувати сміття, і підліткові екологічні тріллери, у яких заради запобігання катастрофи діти мають ужити крайніх заходів. Схожі тенденції притаманні усій європейській літературі, але у Фінляндії тема природи постає найбільш гостро.

Проте екологія – не єдине питання, відповідь на яке фінські діти можуть знайти у книгах. У дитячій літературі Фінляндії актуальними стають твори, що стосуються соціальних проблем. Так, малюків із дитинства навчають усвідомлювати свою відповідальність перед суспільством та іншими дітьми.

Тематика народних казок Фінляндії, героїчних та фантастичних, розмаїта: це протиставлення розумові глупства й чванливості, добру – зла і скнарості, працьовитості – ледарства [4]: «Веселий Матті», «Який гук, такий відгук», «Чарівні ковзани», «Як сестра шукала братів», Правда і брехня», «Язиката баба», «Ялини-балакухи», «Чарівна скрипка» та інші.

Фінську літературу для підлітків упродовж останніх декількох років активно перекладають. На увагу заслуговують книги Марії-Леєни Міккола («Таємниця бухти з перлин»), Салли Симукка («Алий наче кров»), Леєни Крун («В одязі людини», «Сфінкс чи робот»), твори Аско Мартинхеймо та повісті Йорма Курвінена. Вони чесно ведуть розмову на рівних із дітьми, що підрастають, зачіпають соціальні та психологічні проблеми, теми самотності й печалі, втрат і непорозуміння, ворожості та влади. І водночас на сторінках творів живуть радість і дружба, підтримка та родинне тепло, любов та мрія, гра і творча фантазія.

Таким чином, ми можемо дійти висновку про те, що фінські казки для дітей можуть успішно впроваджуватися у практиці казкотерапії. За допомогою творів дитячої та підліткової літератури, авторських та народних казок можна допомогти дитині у пошуку шляхів розв'язання її недитячих проблем, залучити до пошуку радості у житті, навчання мріяти, фантазувати.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Детская литература Финляндии: уникальный путь. URL: <https://e-finland.ru/info/culture/detskaya-literatura-finlyandii-unikalnyyi-put.html>
2. Зинкевич-Евстигнеева Т., Грабенко Т. Практикум по сказкотерапии. СПб. : Питер, 2001. 315 с.
3. Цись В. Особливості використання казкотерапії на уроках у початковій школі. Психолого-педагогічні проблеми сільської школи. Вип. 46, 2013. С. 172-177.
4. У гості до Санти: дитячі письменники Фінляндії. URL: <https://cultura.city/news/u-gosti-do-santi-ditaci-pismenniki-finlandii-vid-biblioteki-sevcenkivskogo-rajonu-vul-voronina5>
5. Эстес Кларисса Пиккола. Бегущая с волками. Женский архетип в мифах и сказаниях. М. : Издательский дом «София», 2005. 496 с.

Кикоть В. М.,

*канд. філол. наук, доц., доцент кафедри теорії та практики перекладу,
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького*

Опанасенко Ю. В.,

*викладач кафедри теорії та практики перекладу,
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького*

ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ ІЗ ПЕРЕКЛАДУ У ВИЩІЙ ШКОЛІ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ: ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТА ВИКЛИКИ ЧАСУ

Ще донедавна дистанційна освіта в загальнонаціональному масштабі здавалася чимось неймовірним, принаймні для України. Все змінилося навесні 2020 року із запровадженням карантину через стрімке поширення коронавірусної інфекції. Виникла нагальна необхідність переходу на нові методи навчання, які б дозволяли організувати освітній процес в умовах, коли викладач та студент знаходяться не в одному приміщенні (в аудиторії), а розділені просторово, тобто можуть перебувати не лише в різних населених пунктах чи регіонах, а й узагалі в різних країнах.

Окремі навчальні заклади в багатьох країнах уже давно знайомі із такою формою надання освітніх послуг, адже у 1997 р. кількість тих, хто отримав освіту в такий спосіб складала близько 50 млн., в 2000 р. – 90 млн. [1, с. 119]. Проте, для науково-педагогічних працівників України таке раптове переформатування навчального процесу стало справжнім викликом. Причини крилися у гальмуванні розвитку дистанційного навчання в нашій державі, що зумовлено низьким рівнем інформатизації як закладів освіти, так і наших громадян, недостатньою опрацьованістю теоретичного, практичного та соціального підґрунтя цього явища, а також відсутністю підтримки розвитку дистанційної освіти на державному рівні [1, с. 120].

Наразі ж спільними зусиллями освітян і влади ці проблеми почали

розв'язуватися з блискавичною швидкістю. Вже не стоїть питання «Навіщо потрібна дистанційна освіта?», натомість з'явилася низка інших: «Як її швидко організувати?» «Як зробити дистанційне навчання якісним, ефективним, доступним та комфортним для всіх учасників освітнього процесу?». Певні труднощі складають і особливості підготовки фахівців різних спеціальностей та освітніх рівнів. Адже, скажімо, підготовка медиків, фізиків чи хіміків може значно відрізнятись від підготовки студентів гуманітарних спеціальностей.

Розгляньмо специфіку підготовки майбутніх перекладачів із застосуванням дистанційних технологій. Навчальний процес у цьому разі передбачає синхронний та асинхронний режими спілкування викладача й студента. До синхронного режиму відносимо проведення лекцій, практичних занять, підсумкових контролів, а також інших заходів, які передбачають обов'язкову одночасну присутність обох сторін навчального процесу, зокрема й наукових заходів (конференцій, семінарів, круглих столів тощо), участь у яких є обов'язковою складовою підготовки здобувачів вищої освіти.

До асинхронного режиму належать виконання студентами домашніх, індивідуальних завдань та самостійної роботи, обмін навчальними матеріалами, практична робота з технікою, тобто ті види діяльності, які можуть передбачати тривалий період часу від початку взаємодії студента й викладача до моменту розв'язання навчального завдання.

Особливості кожного з типів взаємодії зумовлюють і вибір засобів дистанційного навчання. Так, для синхронного режиму характерними є комунікаційне програмне забезпечення, що уможливорює проведення відео конференцій (Zoom, Google Meet, Skype), он-лайн чати тощо. Для асинхронного режиму можуть застосовуватися електронна пошта, веб-сервіси для створення завдань, їх перевірки та оцінювання (Google Classroom, Google-форми), медіа-портали (BBC World Service, CNN International, Deutsche Welle). Такі засоби як месенджери (Viber, Telegram, WhatsApp, Facebook Messenger), соціальні мережі (Facebook, Instagram, YouTube), системи управління навчанням (Moodle, Прометей) можуть використовуватися як в синхронному, так і в асинхронному

режимах [2, с. 158].

Зазначені інструменти та ресурси здебільшого знайомі молодому поколінню, тому не потребують додаткових роз'яснень щодо їхнього використання. Викладачеві ж вони дозволяють гнучко й творчо організувати навчальний процес та перевірку засвоєного матеріалу. Їх можна застосувати як до навчання іноземної мови, так і до формування й закріплення навичок різних видів перекладу.

Досить ґрунтовно це питання у своїй праці «Формування полікультурної компетентності майбутніх перекладачів із використанням технологій дистанційного навчання» досліджує М. М. Моцар. Зокрема науковиця пропонує низку способів організувати навчання на основі різноманітних програмних продуктів, ефективність яких підтверджена експериментально. Серед них можна назвати такі: проведення занять-екскурсій та занять-подорожей іноземною мовою із застосуванням віртуального глобусу Google Earth; тренування фонетичних навичок, відпрацювання граматичного матеріалу та поповнення словникового запасу на основі спеціальних програм-тренажерів, на кшталт Puzzle English, Vocabulary Booster, Mister Higgins та ін.; переклад автентичних матеріалів іноземних ЗМІ за допомогою мережі Інтернет; використання електронної пошти та соціальних мереж із метою розвитку навичок письмової формальної та неформальної комунікації; користування медіа-порталами для тренування аудіювання та послідовного й синхронного перекладів; редагування машинного перекладу; залучення електронних словників та програм-перекладачів у процесі здійснення письмового перекладу тощо [3, с. 12]. Своїм досвідом розвитку навичок аудіювання у студентів-перекладачів в умовах віртуального освітнього середовища ділиться О. Є. Мартиненко на основі авторського електронного навчального курсу на платформі Moodle, який «уможливлює процес самоконтролю, рефлексії та корекції власної навчальної діяльності» [4, с. 249]. К. Скиба наводить приклад платформи комп'ютеризованої підготовки перекладачів «САТТР» для тренування навичок усного та письмового перекладу, що успішно застосовується в університетах Канади [5, с. 91].

Усі ці приклади наводять на висновки, що підготовка перекладачів в умовах дистанційного освітнього середовища – це не просто завдання, яке можна виконати, а й вельми цікавий для всіх учасників творчий процес, що, за умови правильного підходу й належної ґрунтовної організації, дозволяє досягти максимальної ефективності. Дистанційні технології несуть не лише виклики, а й мають перспективи для розвитку та низку переваг над традиційним аудиторним навчанням. Зокрема, вони значною мірою дають змогу студентові наблизитися до реальних умов праці перекладача (адже в сучасному світі фахівець із перекладу часто працює у віддаленому режимі); уможливають занурення в іншомовне середовище через спілкування з носіями мови (наприклад, під час участі у різноманітних вебінарах та онлайн-конференціях); сприяють формуванню фахових та загальних компетентностей, як-то самодисципліна, гнучкість мислення, адаптивність, здатність до самоосвіти, володіння інформаційними технологіями тощо; дозволяють швидше та краще засвоїти навчальний матеріал через його унаочнення, використання різноманітних каналів отримання інформації й т. ін.

Водночас не варто забувати й про виклики, які ще стоять перед вітчизняною системою освіти, позаяк для ефективної організації дистанційного навчання безперечно потрібен системний підхід, який урахує весь комплекс заходів та проблем, пов'язаних із цією формою навчання, зокрема навчально-методичне та технічне забезпечення освітнього середовища, кваліфіковану підготовку та перепідготовку науково-педагогічних працівників, нормативно-правову базу освітнього процесу. Одним із потенційних векторів руху в цьому напрямі може стати обмін досвідом освітян на міжнародному рівні: спеціалізовані вебінари, тренінги, програми стажувань та підвищення кваліфікації.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Прадівляний М. Г., Бондар Н. Д. Використання засобів дистанційного навчання для формування професійної компетентності майбутніх перекладачів. Вісник Вінницького політехнічного інституту. Вінниця, 2017. № 3.

С. 119–124.

2. Ольховська А. С. Дистанційне навчання майбутніх перекладачів: засоби та досвід упровадження. Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія: Іноземна філологія. Методика викладання іноземних мов. Харків, 2020. Вип. 91. С. 156–164.

3. Моцар М. М. Формування полікультурної компетентності майбутніх перекладачів з використанням технологій дистанційного навчання : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Київ, 2018. 22 с.

4. Писанко Є. М., Мартиненко О. Є. Moodle як засіб дистанційного навчання майбутніх перекладачів аудіювання англійською мовою. Інформаційні технології і засоби навчання. Київ, 2020. Том 75, №1. С. 237–252.

5. Скиба К. Особливості та сутність підготовки перекладачів в університетах Канади. Молодь і ринок : щомісячний науково-педагогічний журнал. Дрогобич, 2014. № 3 (110). С. 88–92.

Щербина В. Ю.

Кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки, психології й освітнього менеджменту імені проф. Є.Петухова

Херсонський державний університет

ІННОВАЦІЙНІ ВИКЛИКИ В ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ УКРАЇНИ

Пандемія COVID-19 у світі загалом, і в Україні зокрема змусила переосмислити не тільки життя окремо взятої особистості, а й існування людства у цілому. Весь світ, борючись із викликами 2020 року, намагається не забувати і про найкращі здобутки попередніх років і має віру у краще майбутнє вже у 2021 році. Не стоїть осторонь і освітній процес, який був змушений призупинитись у

класичному вигляді. 2020-й рік став першим після закінчення II Світової війни, коли так масово зачинились усі навчальні заклади. Дошкільнята, учні, студенти втратили можливість навчатися у класних кімнатах і аудиторіях. В очах була паніка, розгубленість, жахлива невпевненість у завтрашньому дні.

Але людство вистояло. Завдяки наполегливості, винахідливості, геніальності. Через деякий час ми змінилися, змінилися класичні підходи до навчання. Освітній процес, описаний ще Я.А. Коменським, трансформувався, відбулося поєднання історичних форм та інноваційних; класно-урочна система залишилася, але набула нових рис. Педагогіка запам'ятовування, репродуктивна педагогіка поступилася своїм місцем педагогіці відкриття, творення. Сьогодні головні уміння і навички, які має освоїти особистість, – це створити щось своє, а не просто переказати слова вчителя чи викладача.

Науковий прогрес, наукові досягнення, ІТ сфера глибоко увійшли у сучасний освітній простір. Ще рік тому більшість вчителів і викладачів в Україні уявлення не мали, що таке платформа ZOOM, і тим більше, як проводити уроки, лекції чи семінари онлайн. Але завдяки (або через) пандемію, яка виступила каталізатором утілення в освітній процес наукових інновацій, виявилось, що немає нічого складного у тому, щоб проводити уроки дистанційно. Студенти можуть засвоїти матеріал, не бачачи свого викладача вживу, face to face. Можливо, не зустрівшись з карантинном, пов'язаного із COVID-19, ми ніколи б не дізналися про ZOOM, PROMETHEUS, а учні просто б посиділи вдома на карантині, сприймаючи його як канікули, тобто нічого б не змінилося, було б так, як і 10-20-30 років тому. Але пандемія внесла свої корективи. Світ змінився.

Якою я бачу освіту в Україні у 20-х роках XXI століття?

Проходячи міжнародне стажування на базі Західно-Фінляндського Коледжу, м. Гуйттінен, я переконався, що у Фінляндії вже давно існує дистанційна або змішана форма навчання, коли фізична присутність викладача чи студента необов'язкова. Освіта в Україні за останній рік досягла небачених результатів у втіленні інноваційних технологій в освітній процес.

Зокрема, Херсонський державний університет є флагманом впровадження

інновацій в освітній процес. Історія університетської освіти останніх 20 років нерозривно пов'язана з глибоким втіленням ІТ-технологій: IAS, KSU-online – тому яскраві свідчення. Але кардинальні зміни у ХДУ відбулися за останні два роки, коли було відкрито надсучасний smart олімпійський басейн, коворкінг-центр, бібліотеки, які нічим не поступаються фінським, лабораторію з робототехніки, де використовуються STEM технології, SOFT SKILLS.

Гордістю медичного факультету є інтерактивний анатомічний стіл (такому можуть позаздрити провідні освітні заклади Європи). Сучасним студентам уже не треба на пальцях пояснювати будову тіла людини.

Єдина на Півдні України інтерактивна підлога для проведення корекційно-розвивальних занять та реабілітації дітей з особливими освітніми потребами є на педагогічному факультеті. Нещодавно в ХДУ відкрита перша спеціалізована аудиторія для змішаного типу навчання.

Таким чином, Херсонський державний університет йде не тільки в ногу з часом, а й випереджає його.

Відповідаючи на питання: якою я бачу освіту в Україні у 20-х роках ХХІ століття, відповідаю – такою, як у ХДУ, де створені всі умови для успішного навчання сучасного студента. Розвиток не завершується. Він триває. У перспективі хочу, аби західноєвропейські вчені проходили міжнародне стажування саме у Херсонському державному університеті.

Liudmyla Verbivska,
PhD in Economics, Associate Professor,
Department of Business, Trade and Stock Exchange Operations,
Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University, Chernivtsi, Ukraine

DEVELOPMENT OF THE HIGHER EDUCATION SYSTEM IN FINLAND IN THE CONDITIONS OF GLOBALIZATION PROCESSES

The quality of education in the modern economy becomes the basis of competitiveness and economic development of communities and the state as a whole. That is why worldwide higher education institutions are becoming more and more active participants in the development of innovative processes. One of such countries, which pays great attention to the development of education system, is undoubtedly Finland. Today it has reached one of the world's highest levels in the development of science, education, and innovativeness. Experience and success of Finland in the development of educational space is recognized all over the world, since the country for the last decades took the leading positions in ratings of innovativeness and competitiveness of education in the world and shows that education is the basis for the high quality of life in the country. Recently, great efforts have been made in Finland to turn secondary and higher vocational education into a coherent system, which is able to train highly qualified personnel of workers, teachers and educators.

The works of such scientists as A. V. Grinev, V. Y., Zaruba, L. Lyashenko, N. Yu. Rodiuk and others are devoted to the study of the development of the educational system in Finland, in which they have carefully analyzed the history of the development of the educational system in Finland. Analysis and research of the positive experience of implementing educational reforms on the example of Finland, as well as the possibility of using educational mechanisms of innovative educational activity is advisable to implement in the modern realities of Ukraine, which will contribute to the reform of its vocational education.

Finland's educational system is considered to be one of the best in the world, as

the country ranks highly in various education and human resource development rankings.

Scientific studies show that this efficiency of the Finnish higher education system depends on the following external and internal factors:

- globalization processes in education and the economy;
- formation of information space and better integration of the country into the European space;
- attracting more young people to higher education;
- raising the status and quality of secondary vocational education to the level of higher education.

The main trends in the development of vocational education and training in Finland are the following:

- 1) internationalization of professional education (elimination of negative influence of local factors);
- 2) increase of the duration of education and acquisition of primary knowledge, skills and abilities by young people;
- 3) increase of state expenses on wider coverage of professional education, training and re-training of youth and adults, which has a great social importance;
- 4) solving the problem of increasing the prestige and attractiveness of vocational and professional-technical education;
- 5) attempts to adapt better the training of specialists to the new increased demands of modern national and international labor markets;
- 6) expansion of the network of institutions, courses and lectures of modern continuous education for all age groups of population: after-school, vocational education, etc. [2, c. 39-40].

The key advantages of education in Finland are:

- universal and free education with free meals for students;
- autonomy at all levels;
- focus on learning rather than student management; evaluation of students' progress has a stimulating and supportive character;

- municipalities and schools are vested with significant powers [2, p. 39].

The teaching profession in Finland is prestigious and respected by its citizens. The Finnish educational system is characterized by flexibility; qualifications can be obtained in different ways, and binding decisions are made at the final stages. Around 50 % of students continue to study at higher classes of secondary school. 42% choose vocational education and training. Eventually 60% of students go on to higher education. Education is free from preparatory classes to institutions of higher education. Finland's national budget and municipalities allocate 11-12% to education. Free preparatory classes, basic education, upper secondary schools, vocational education and training as well as non-governmental cultural and educational work are financed. Universities are also funded by the state at 64 % and vocational training institutes at 83 %. This forms the basis of lifelong learning for everyone who lives in the country. Approximately half of the adult population participates in adult education programs [6].

Thus, organizationally, the Finnish educational system is not very different from other European systems, but some fundamental things make it so special and successful. The main goal of Finnish educational policy is to provide quality educational services to everyone, regardless of age, place of residence, wealth, gender, or native language, to recognize the value of education in society, and to respect and trust to the educators. It is the universally accessible school system that has been a defining factor in Finnish history and has created the foundation for the country's prosperity, with educational processes centered on equal opportunity, professional teachers and a student-centered approach. The Finnish education system is of great interest to media platform participants. Undoubtedly, the advanced technologies of the Finnish educational system should be used for the development of the Ukrainian system of education and science in order to improve and optimize it.

REFERENCES:

1. Lyashenko L.M. The role of higher education in ensuring sustainable economic and social development of Finland. Science and modernity. Sciences works NPU named after M.P. Drahomanov. 2001. T. XXV. P. 86-95.

2. Rodyuk N.Y., Lazarenko N.I. Innovative processes in the development of higher education in Finland. Young scientist. №5.2 (57.2). 2018. 38-41.
3. Rodyuk N.Y. Pedagogical ideas of vocational training of primary school teachers in western countries. Inovativny vyskum v v oblasti vzdelavania a socialnej prace. Sladkovicovo: Vysoka skola Danubius, 2017. P. 150-153.
4. Lyytinen A. Finnish Polytechnics in the Regional Innovation System – Towards New Ways of Action. University of Tampere. 2011. 189 p. URL: <http://acta.uta.fi/pdf/9789514484087.pdf>
5. Tarmo L. Transformation of Finnish Science and Technology Policy. Science Studies. 2003. № 1. R. 52-67.
6. Tekes Annual Reviews: www.tekes.fi/en/community/Annual_review/341/Annual_review/1289 : official site of Finnish stock agency Tekes.

Горчинська К.В.

Кандидат педагогічних наук, старший викладач Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка

ЗАГАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ФІНСЬКОЇ СИСТЕМИ ОСВІТИ

Однією з рушійних сил прогресу в будь-якій галузі людської діяльності є синтезування накопиченого світового досвіду. В умовах реформи системи освіти в нашій країні все більшу актуальність набуває вивчення та аналіз тенденцій розвитку освіти за кордоном. Як відомо, в системах освіти в провідних країнах світу, в даний час, відбуваються процеси демократизації. Істотною її ознакою, поряд з доступністю, варіативністю та диференціацією, децентралізацією управління є відкритість та наступність всіх її ступенів. У наші дні світове співтовариство визначає зміст нової освіти, розробляються та впроваджуються

новітні технології навчання, постійно вдосконалюється освітній процес. Аналіз різних систем освіти та виявлення їх переваг та недоліків дає можливість визначити основні тенденції формування єдиного освітнього простору. Виходячи з цього, метою роботи є вивчення сучасної системи освіти Європи на прикладі Фінляндії.

Фінляндія – одна із найблагополучніших і розвинених країн Європи. Система освіти Фінляндії має надійну перевірену часом репутацію. Вона розглядається урядом як органічна частина життєдіяльності суспільства, його політичного, культурного та економічного вимірів. Якісна освіта є надважливою умовою реалізації таких ключових цілей розвитку країни, як зменшення бідності, нерівності та соціального виключення, зміцнення сталого економічного зростання, зайнятості та конкурентоспроможності країни [5].

Дипломи фінських університетів визнаються в багатьох країнах і є відмінною візитною картою для більшості роботодавців.

Система обов'язкової шкільної освіти в Фінляндії передбачає 13-річне навчання. З них десять років відводяться загальній освіті, а останні три роки старшій школі. На думку фінських педагогів, цього періоду цілком достатньо, щоб підготувати дітей до здобуття вищої освіти в університеті або коледжі [3].

Майже всі школи є державними і навчання в них безкоштовне. Характерною особливістю фінських шкіл є жорстке розділення вікових груп учнів: початкова, середня та старша школи завжди відокремлені одна від одної.

Уряд Фінляндії надає велике значення розвитку дошкільних закладів та початковій школі, бо саме вони є підґрунтям усієї системи освіти. Вважається, що успіхи і невдачі дитини визначаються саме в цей період навчання, тому найбільше фінансування виділяється на дошкільну освіту та початкову школу [9].

У початковій школі діти навчаються, як правило, з 1 по 6 клас, в середній – з 7 по 9 клас, а у старшій школі – з 10 по 12. У списку обов'язкових предметів є: математика, фінська, англійська та шведська мови, малювання, музика та інші предмети. Крім обов'язкових предметів, учні часто беруть участь в проектних роботах. Вже з перших днів перебування в школі дітям прищеплюють думку, що

особистість кожної людини розвивається лише у взаємодії з іншими людьми. Тому навчання організована так, щоб діти вчилися спільно оцінювати наслідки тих чи інших рішень.

Вже в досить юному віці, якщо дитина рано визначила своє майбутнє, є можливість отримати базові навички обраної професії, у фінських школах надають учням таку можливість та відповідну матеріальну базу.

На думку фінських учителів, освіта повинна бути доступною і бути націленою на гармонійний розвиток особистості з ранніх років. В системі освіти Фінляндії постійно розробляються нові методики викладання, готуються високопрофесійні педагогічні кадри, що передбачувано виводить галузь освіти країни на новий рівень [5].

Важливо визначити, що Фінляндія удосконалила власну систему державної освіти не шляхом приватизації шкіл, не шляхом постійних тестувань студентів, а шляхом зміцнення освіти, підвищення статусу професії вчителя та збільшення інвестицій у підготовку учителів. Високий рівень знань, умінь та навичок педагогів – це ті ключові ознаки, яким повністю довіряють не лише батьки дітей, педагогічні колективи, а й держава та суспільство в цілому. Відмінною рисою фінського вчителя є те, що це одна з найбільш творчих та вільних професій. Учитель користується повною незалежністю та свободою у виборі відповідних педагогічних методів, прийомів та засобів під час навчального процесу. Він завжди готовий до постійного професійного зростання, саморозвитку, відкритий для нових ідей, завжди бажає бути залученим до процесів розвитку школи, а також національних та міжнародних освітніх проектів [7].

Починаючи з 16 років, молоді фіни відвідують старшу школу, яку закінчують через три роки, тобто в 19-річному віці. У більшості старших шкіл Фінляндії існує два відділення: академічне та професійної майстерності.

Для студентів, як і для школярів, створені всі необхідні умови. Для власних громадян навчання у системі вищої освіти є безкоштовним. Викладання в фінських закладах вищої освіти в основному ведеться на фінській або шведській мові. Більшість фінів володіють англійською, як рідною. Ряд предметів у

зкладах вищої освіти викладається англійською мовою. Причому, число університетських програм на цій мові навчання з кожним роком зростає, а навчальна література з окремих дисциплін існує виключно на англійській мові. У Фінляндії можна вивчати англійською мовою такі предмети: економіка, управління, педагогіка, соціальні науки, торгівля, бізнес, маркетинг, інформаційні технології, екологія та охорона навколишнього середовища, охорона здоров'я та соціального обслуговування, туризм, архітектура, мистецтво, дизайн, музика, тощо. Все це є значною перевагою для іноземних студентів. Навчання для іноземців з недавніх пір стало платним.

Зараз в Фінляндії існують одночасно дві паралельні системи вищої освіти – університети та політехніки. Останні дають практичні знання і навички для роботи в різних галузях. Найпопулярніші спеціальності політехніки – технології та транспорт, бізнес та управління, охорона здоров'я і соціальна галузь, культура, туризм, галузь обслуговування, природні ресурси. Навчання триває 3-4 роки та включає обов'язкову практику. У Фінляндії можна отримати ступінь:

- бакалавра за 3-4 роки;
- магістра за 2 роки в більшості випадків;
- доктора наук за 3 роки навчання.

Бакалаври освоюють загальні знання за фахом, магістри – поглиблено вивчають обрану галузь або предмет, а претенденти в доктора наук – багато працюють разом з професорами університетів над проектами та паралельно самостійно пишуть докторську роботу. Диплом присвоюється тільки тоді, коли студент набирає певну кількість кредитів. Єдиних правил, що регламентують прийом абітурієнтів до закладів вищої освіти, немає: це самостійно регламентується навчальними закладами. Від іноземців потрібна завершена середня освіта (причому необхідний високий середній бал атестата), добрі знання фінської, шведської або англійської мови (під час вступу на міжнародні програми), підтвердження наявності фінансів та успішне складання вступних іспитів.

Підпорядковується вся система вищої освіти Болонській системі, отже,

диплом та досягнення будуть визнаватися і в багатьох інших країнах. Студент, який закінчив заклад вищої освіти в Фінляндії, отримає не тільки впевнені знання та відмінну практичну базу, а й стане цінним фахівцем для світового ринку праці.

Таким чином, проблеми освіти завжди займали найважливіше місце в діяльності будь-якої держави: саме освіта є одним з головних засобів відтворення та розвитку культури суспільства та людини, духовного, інтелектуального та професійного потенціалів країни. У даний час, який характеризується перехідним періодом розвитку суспільства, тематика освіти, в силу цілого ряду об'єктивних і суб'єктивних умов, висувається в центр різних дискусій, в яких беруть участь практично всі верстви та групи населення, представники науки та влади різних країн. Необхідність осмислення реальних проблем освіти в сучасних умовах стає все більш актуальним та значущим. Це обумовлюється не тільки причинами соціально-економічної ситуації, а в значній мірі зміною парадигм суспільного розвитку. Все це, безумовно, відображається на стані та перспективах розвитку освіти.

Розглянувши сучасну систему освіти Фінляндії, можна зробити висновок, що завдяки системній політиці держави, країна зробила суттєвий прорив в галузі освіти. Маємо надію, що система освіти України, використає позитивний досвід фінської системи освіти та впровадить його в українську систему освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Андрощук Г.О. Національна інноваційна система Фінляндії: формула успіху. Наука та інновації, 2010. Т.6. № 4. С. 93–107.
2. Базелюк Н.В. Особливості запровадження освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр» у вищій освіті Фінляндії. Наука і освіта, 2012. № 7. С. 13–16.
3. Бутова В.О. Особливості організації початкового навчання у Фінляндії. Почат. шк., 2011. № 11. С. 56–58.
4. Бутова В.О. Чому фінські школярі найрозумніші, або Особливості системи освіти Фінляндії. Гуманіт. науки, 2008. №2. С. 124 –131.
5. Волинець Л. Принципи освітньої політики Фінляндії щодо забезпечення якості загальної середньої освіти. Порівнял.- пед. студії, 2013. № 1.

С. 69–75.

6. Володин Д.А. Современное школьное образование в Финляндии: национальные реформы в Европейском контексте: автореф. дис. на соиск. ученой степени канд. пед. наук : 13.00.01. Тула, 2011. 23 с.

7. Гринюк С.П. Сумлінна праця: як фіни побудували успішну систему освіти. Вісник післядиплом. освіти: зб. наук. пр. : Ун-т менедж. освіти НАПН України. Київ, 2011. Вип. 5. С. 57–61.

8. Жерноклеєв І. Система освіти Фінляндії: досвід і здобутки. Підруч. для директора. 2006. № 3. С. 5–48.

9. Пушкарьова Т. Особливості функціонування і розвитку фінської системи освіти. Почат. шк. 2013. № 2. С. 60–63.

10. Сисоєва С. Освітні системи країн Європейського Союзу загальна характеристика: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Нац. акад. пед. наук України, Київ. ун-т. ім. Б. Грінченка. Рівне : Овід, 2012. 351 с.

11. Смольська Л. Успіх фінської ступеневої освіти в контексті сучасного розвитку суспільства. Нова пед. думка. 2013. № 1, ч.1. С. 77–80.

12. Щербак О. Професійна освіта і навчання у Фінляндії. Проф.-техн. освіта. 2005. №3. С. 41–44.

Ільїна Д.В.

Здобувач вищої освіти третього (науково-освітнього рівня), Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

ПРИНЦИПИ ОСВІТИ В ФІНЛЯНДІЇ, ЯКІ МОЖЛИВО УСПІШНО ВПРОВАДИТИ В УКРАЇНІ

Сьогодні система освіти в Україні швидко розвивається, і для неї характерне постійне відновлення. Протягом останніх п'яти років було впроваджено достатньо влучних реформ (таких як, впровадження ЗНО, НУШ, орієнтація на особистість учня і т.д), які допомогли подлати деякі труднощі в освітньому процесі. Відбулися значні зміни у початковій та середній школі. І здавалося, що питань до освіти не має бути, вона розвивається, вона діє. Але чому тоді ми не отримуємо результатів, яких ми так очікуємо?

Відповідь очевидна: ми дуже часто звертаємося до Європейського досвіду, незважаючи на те, що доцільно використовувати в українській освіті, а що ні. Автоматичне копіювання європейських систем в Україні призводить до того, що вони або не працюють, або не є ефективними саме для нашої країни [1, с. 115]. Лише розумне впровадження та використання принципів освіти закордонних систем може позитивно вплинути на покращення українського освітнього простору [2, с. 93].

Яскравий приклад для влучного наслідування є Фінляндія, яка за короткий проміжок часу створила найкращу освітню систему у світі. Сьогодні Фінляндія посідає перше місце серед країн у ОСЕР (Організація Економічного Співробітництва та Розвитку), а також у ПМОУ (Програма Міжнародної оцінки учнів). В цілому система має досить незначну кількість недоліків.

В есе я виділила лише ті, принципи освіти у Фінляндії, які на мою думку можливо успішно впровадити в Україні та отримати позитивні результати.

По-перше, це рівність навчальних дисциплін. У Фінляндії немає класів із поглибленням вивчення тієї чи іншої дисципліни. В Україні, навпаки, створюють

профільні класи. На мою думку, це призводить до того, що діти мають ґрунтовні знання з однієї галузі і взагалі не орієнтуються в іншій.

По-друге, рівність батьків. Інформацію про соціальний рівень батьків та їх професії не розголошують. Тому діти уникають дискримінації. В нашій країні це впровадити досить складно, адже в нас батьки активніше спілкуються між собою, але намагатися мінімізувати розповсюдження інформації можливо.

По-третє, рівність вчителів. Цей принцип як на мене має дуже важливе значення. Відповідно до фінської системи освіти вчителі повинні оцінювати всіх об'єктивно. За вчителем залишається лише роль наставника. Якщо вчитель у Фінляндії не дотримується цього принципу його можуть звільнити. Запровадження даного принципу в Україні дозволить усунути декілька вагомих проблем: несправедливі оцінки та зверхнє ставлення до учнів.

По-четверте, практичність. У фінських школах дітей навчають тому, що їм знадобиться у реальному житті. В нашій освіті ми більш звертаємо увагу на теоретичні основи, а на практиці здебільшого виникають труднощі. Це відчувається у всіх сферах життя.

По-п'яте, самостійність. Замість того, щоб змушувати учнів вивчати велику кількість інформації, яка згодом і не знадобиться, фінські вчителі навчають, як ефективно користуватися Інтернетом та знаходити потрібне. В Україні така модель буде засуджуватися, бо немає розуміння, що інформація корисна лише тоді, коли вона використовується. Але це майбутнє, яке нам не уникнути.

Отже, на мою думку приведені вищі принципи освіти, які працюють у Фінляндії будуть корисними і для української системи освіти. Бо саме це, можливо впровадити вже зараз і отримати значні результати.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Андрущенко В.П., Бех В.П., Маліновський Ю. Л. Болонський процес: тенденції, проблеми, перспективи: монографія. К:НПУ імені М.П. Драгоманова, 2004. 221 с.
2. Андрущук Г.О. Національна інноваційна система Фінляндії: формула успіху. Наука та інновації. Київ, 2010. № 4. С. 93-107.

Фоміна І.С.

*Кандидат психологічних наук, старший викладач кафедри психології,
педагогіки й освітнього менеджменту ім.Є.Петухова
Херсонського державного університету*

ОСОБИСТІСНО-ОРІЄНТОВНИЙ ПІДХІД У ВИЩІЙ ШКОЛІ

Зміни соціально-культурного середовища, інноваційного розвитку передбачають і зміни у підготовці нових фахівців, майбутніх професіоналів, випускників вищих навчальних закладів, які починають свій професійний шлях. Сучасний студент ХХІ століття потребує нових реформ у здобуванні вищої освіти, нестандартних методів та ідей, які реалізуються в процесі педагогічного спілкування, і мають на меті підвищувати мотиваційну спрямованість і зацікавленість учбовим процесом.

Реалізувати ці вимоги можна шляхом посилення значення особистісно-орієнтованого підходу, де особистість студента є великою цінністю, а його зацікавленість у навчанні, мотивація і потреби в освітньому процесі будуть визначати подальші зміни в удосконаленні всієї системи вищої освіти.

Як зазначав П. Стефаненко надати студентам необхідні знання можна тільки через особистісно-орієнтовані технології. Тому стратегічний напрям розвитку системи вищої освіти в різних країнах відбувається шляхом вирішення проблеми особистісно-орієнтованого навчання, у якому особистість студента – у центрі уваги педагога, а провідною є пізнавальна діяльність студента, а не викладача. Виходячи з цього основними технологіями, що реалізують даний підхід виступають: індивідуальний стиль навчання, дослідницька робота у групах, навчання у співробітництві, Student Team Learning (STL, навчання в команді), розроблений в університеті Джона Хопкінса. STL зводиться до трьох основних принципів: а) «нагороди», б) індивідуальна персональна відповідальність кожного студента; в) рівні можливості кожного студента в досягненні успіху.

Зазначимо, що практика зарубіжних країн доказує пріоритетність такого підходу і фінська система вищої освіти є доказом цього факту. Фінські викладачі орієнтуються на інтереси, потреби, цінності студентської спільноти. Одним з ефективних напрямів особистісно-орієнтованого підходу, можна вважати, і виховну роботу зі студентами, форми міжособистісної взаємодії студентів та викладачів в різних напрямках діяльності. Наприклад, анкетування на різних етапах навчання, починаючи з виявлення спеціальностей, які є актуальними для абітурієнтів і завершуючи основним проблемами і очікуваннями від майбутньої професії. Так, гуманітарним відділом Херсонського державного університету було проведено анкетування випускників (700 осіб) шкіл та ПТНЗ, яке показало, що затребуваними спеціальностями є «Психологія», «Готельно-ресторанна справа», «Право», «Медицина», «Комп'ютерні науки». Більшість абітурієнтів звертають увагу на поради батьків /друзів та інтерн-простір при виборі майбутньої професії, на форму і вартість навчання та інші показники. Продовжуючи перелік ефективних напрямів особистісно-орієнтованого підходу пропонуємо застосування опитувальників зворотнього зв'язку, (Feedback), тренінгові заняття або групові заняття в студентській групі, що проводяться різними викладачами з метою підвищення інтересу до навчальних дисциплін, які ними викладаються.

Так І.С. Попович запропонував програму оптимізації розвитку соціально-психологічних очікувань у студентській групі, де важливими категоріями вивчення є самооцінка студентів, рівень домагань, Я-концепція, образ «Я», особливості групових процесів в групі.

Отже, реалізація заходів, що мають на меті «психологізувати» навчальний процес є головним завданням системи вищої школи в Україні. Реалізація актуальних освітніх запитів студентів та подальша їх реалізація ефективний шлях гармонійного ефективного педагогічного співробітництва та освітнього процесу.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Попович І.С. Оптимізація розвитку соціально-психологічних очікувань у студентській групі: Навчально-методичний посібник. Херсон, ПАТ

ХМД, 2013. 204 с.

2. Стефаненко П. Навчання в співробітництві як педагогічна технологія особистісно орієнтованого підходу. Педагогіка і психологія професійної освіти. 2003 № 3 С.30-39.

Бабич Н.М.

кандидат педагогічних наук,

*старший викладач кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Інституту
людини Київського університету імені Бориса Грінченка*

СУПРОВІД ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗІ ЗНИЖЕНИМ РІВНЕМ ФУНКЦІОНУВАННЯ В КИЇВСЬКОМУ УНІВЕРСИТЕТІ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА

В Україні активно реалізується перехід від безальтернативної сегрегованої системи навчання в умовах спеціального закладу освіти до моделі в умовах інклюзивного освітнього середовища, що вимагає запровадження сучасних форм підтримки молоді зі зниженим рівнем функціонування в закладах вищої освіти. Аналіз ситуації зумовлює розроблення моделі їхнього супроводу на рівні вищої школи, а саме в професійних і вищих закладах освіти.

Чергова зміна цільових орієнтирів освітньої діяльності, форм організації освітнього процесу, пріоритетних видів діяльності, очікуваних результатів від випускника ЗВО – все це вимагає від студентів значних особистісних, інтелектуальних, психологічних, а іноді й фізичних ресурсів [1]. Для здобувача вищої освіти зі зниженим рівнем функціонування складається нова життєва ситуація, яка, безсумнівно, вимагає пильної уваги не тільки з боку професорсько-викладацького складу, а й студентського самоврядування закладу вищої освіти.

Адже допомога означеній групі студентів на етапі професійного становлення неможлива без програми супроводу, орієнтованої на розуміння особливостей і проблем освітнього процесу, забезпечення високого рівня адаптації студентів до професійної діяльності, формування професійної самосвідомості, прогнозування траєкторії кар'єрного зростання. Актуальним для них є створення умов, у яких студент зміг би побачити, пережити, приміряти на себе різні варіанти розв'язання проблем, різноманітні шляхи самореалізації й утвердження себе як майбутнього професіонала. Знайти альтернативні шляхи, а головне – навчити ними користуватися, – у цьому сенс професійного супроводу здобувачів означеної категорії.

Зауважимо, що в межах окресленого питання цікавим є досвід Фінляндії. Система вищої освіти Фінляндії складається з двох паралельних секторів: університетів і професійних закладів освіти. У Фінляндії, як і в Україні, реалізується принцип безперервної освіти й надається можливість навчатися всім у будь-якому віці [5, с. 67]. В аспекті підтримки здобувачів вищої освіти існує студентська спілка, що базується на парламентській моделі. Студентські спілки є членами організації Спілки студентів в університетах практичних наук Фінляндії, що репрезентує студентів на національному та міжнародному рівнях. Однією з частин представництва спілки всередині є тьютори, що допомагають усім студентам асимілюватися в університеті. Крім того, важливими чинниками що забезпечують інклюзивність університетів Фінляндії, є безбар'єрність, індивідуальний навчальний план для студентів зі зниженим рівнем функціонування, надання послуг фахівців та соціальний захист. Також прикладом може слугувати фінський досвід партнерства, спрямований на поліпшення професійних знань і компетентностей викладачів щодо супроводу здобувачів означеної категорії. Саме такий підхід став ключем до успіху фінської освіти, у тому числі інклюзивної [4, с. 93].

Нині в Україні активно впроваджується практика підтримки студентів зі зниженим рівнем функціонування в закладах вищої освіти. Втім, усе це – лише перші кроки, які, з одного боку, доводять потребу в забезпеченні додаткової

підтримки здобувачів, а з іншого боку – свідчать про велику кількість проблем у цьому питанні: архітектурна недоступність інфраструктури, неготовність викладачів урахувати індивідуальні особливості означеної групи студентів, брак досвіду роботи з ними, брак програм, ініціатив, які б передбачали забезпечення додаткової підтримки тощо.

Питання підтримки студентів з інвалідністю є одним із пріоритетних в освітній діяльності Київського університету імені Бориса Грінченка. Стратегія університету – забезпечення рівного доступу до якісної вищої освіти всім охочим, незалежно від стану їхнього здоров'я. Нині в університеті навчаються понад 100 здобувачів зі зниженим рівнем функціонування. Саме для врахування потреб цих студентів та надання їм додаткової допомоги створено Ресурсний центр підтримки студентів з інвалідністю. Н. Заєркова та Н. Клішевич провели анкетування для вивчення запитів окресленої групи студентів щодо їхніх потреб з використанням Індексу інклюзії [3, с. 28]. Відповідно до результатів дослідження визначили концепції діяльності центру. Для забезпечення технічного супроводу Ресурсний центр облаштовано комп'ютеризованими робочими місцями й адаптивними технічними засобами (синтезатор мови, портативний дисплей Брайля, відеозбільшувач, настільний принтер шрифту Брайля, цифровий диктофон тощо). Крім того, у Ресурсному центрі можна отримати послуги з формування і вдосконалення слухомовленнєвих та когнітивних навичок за допомогою спеціальних комп'ютерних програм.

У межах освітнього супроводу реалізується спеціальна підготовка викладачів до роботи в інтегрованих групах, оптимізація навчального матеріалу, упровадження сучасних технологій та розроблення електронних дистанційних курсів. Психологи кафедри спеціальної та інклюзивної освіти університету здійснюють психологічний супровід шляхом моніторингу особистісного розвитку й соціальної ситуації здобувачів вищої освіти. У Ресурсному центрі облаштовано зони тілесно-рухового та психологічного розвантаження, встановлені «Інтерактивна проєкція на підлогу», «Інтерактивні панелі» для поліпшення психоемоційного фону, стимуляції активної фізичної діяльності,

психомоторного розвитку та релаксації.

Соціально-педагогічна підтримка студентів сприяє збереженню й підвищенню соціального статусу здобувачів вищої освіти зі зниженим рівнем функціонування та залученню до всіх сфер суспільного життя, зокрема студентського самоврядування. Активну роль тут відіграє Студентська рада, яка створює умови для самореалізації особистості здобувачів вищої освіти зі зниженим рівнем функціонування і формування в них організаторських навичок, лідерських якостей, відповідальності за результат своєї праці тощо. Також запроваджується тьюторська й волонтерська підтримка з боку студентського парламенту.

Важливим напрямом роботи є планування та розвиток кар'єри майбутнього випускника. Саме розроблення індивідуальних програм професійного розвитку, підбір відповідних баз практики для реалізації особистісного потенціалу, активна співпраця з роботодавцями забезпечують успішне працевлаштування здобувачів вищої освіти зі зниженим рівнем функціонування після завершення університету.

Безумовно, реформування вищої освіти в Україні потребує ще значних зусиль, адже має перешкоди та нерозв'язані проблеми. Натомість система освіти у Фінляндії є гарним прикладом для багатьох країн світу. Зокрема, у ЗВО України доречно було б запроваджувати тьюторство серед студентів зі зниженим рівнем функціонування. Слід зазначити, що в українських закладах вищої освіти цю практику впроваджують, однак треба глибше вивчити досвід технологій супроводу означеної категорії студентів. Україна має набути власний досвід та виробити оптимальну систему інклюзивної освіти в дошкільній, шкільній освіті й у вищій школі.

Отже, не можна не погодитися, що утримувати молодих осіб зі зниженим рівнем функціонування за кошт держави не вигідно, краще забезпечити їм умови для здобуття вищої освіти та сформувати високопрофесійного конкурентоспроможного фахівця на ринку праці, який зможе не тільки забезпечувати себе, а й бути корисним і рівноправним членом суспільства.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Воронцова І.А., Заєркова Н.В. Е-навчання асистентів учителів у післядипломній педагогічній освіті // *Information Technologies and Learning Tools*. 2018. С. 231-244.
2. Заєркова Н.В. Підтримка молоді з особливими освітніми потребами у вищій школі // *Професійний розвиток фахівців у системі освіти дорослих: історія, теорія, технології: збірник матеріалів III-ої Всеукраїнської Інтернет-конференції 18 квітня 2018 р. м. Київ. Ч. 2.* / наукова редакція, упорядкування: В.В. Сидоренко, Я.Л. Швень. К.: Агроосвіта, 2018. С. 114-116.
3. Клішевич Н.А., Заєркова Н.В. Сучасні підходи до організації інклюзивного навчання в закладах вищої освіти // *Інклюзивне навчання: основні принципи та дієві технології: [монографія]* / Колектив авторів; відп. ред. Г.В. Давиденко. – Вінниця, 2018. С. 20-34.
4. Онищук Я.С. Стратегії розвитку освітніх систем Фінляндії та України // *Професійний розвиток педагога: матеріали всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Сучасний вчитель початкової школи: проблеми і перспективи в контексті освітньої реформи»* / ред. кол.: Сойчук Р.Л., Третяк О.М., Яковишина Т.В. Рівне, 2019. С. 90-95.
5. Sahlberg P. What Can the U.S. Learn from Educational Change in Finland? / Pasi Sahlberg. 2012 [Electronic resource]. URL: <http://larrycuban.wordpress.com/2012/01/20/what-can-we-learn-from-educational-change-in-finland-pasi-sahlberg/>

Ткаченко Є. В.
канд. юрид. наук,
доцент кафедри конституційного права України,
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого

СТУДЕНТ У ФІНСЬКОМУ ТА УКРАЇНСЬКОМУ УНІВЕРСИТЕТАХ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ ПОГЛЯД

Євроінтеграційні прагнення України у питаннях підвищення якості вищої освіти та науки вимагають інноваційних підходів щодо надання освітніх послуг у закладі вищої освіти та поліпшення статусу головного адресанта таких послуг – студента. Питання модернізації вищої освіти в Україні заслуговує особливої уваги в аспекті поліпшення становища студента у вищій школі.

Що стосується правового статусу студента у вищій школі України, то він врегульований Законами України «Про освіту» та «Про вищу освіту». Зокрема, права і обов'язки осіб, що навчаються в закладах вищої освіти визначаються ст. 62 Закону України «Про вищу освіту», а саме 1) вибір форми навчання під час вступу до закладу вищої освіти; 2) безпечні і нешкідливі умови навчання, праці та побуту; 3) трудову діяльність у позанавчальний час; 4) додаткову оплачувану відпустку у зв'язку з навчанням за основним місцем роботи, скорочений робочий час та інші пільги, передбачені законодавством для осіб, які поєднують роботу з навчанням; 5) безоплатне користування бібліотеками, музеями, інформаційними фондами, навчальною, науковою та спортивною базами закладу вищої освіти; 6) безоплатне забезпечення інформацією для навчання у доступних форматах з використанням технологій, що враховують обмеження життєдіяльності, зумовлені станом здоров'я (для осіб з особливими освітніми потребами); 7) користування виробничою, культурно-освітньою, побутовою, оздоровчою базами закладу вищої освіти у порядку, передбаченому статутом закладу вищої освіти; 8) забезпечення гуртожитком та цілодобовим доступом до нього на строк навчання у порядку, встановленому законодавством; 9) участь у науково-дослідних,

дослідно-конструкторських роботах, конференціях, симпозіумах, виставках, конкурсах, представлення своїх робіт для публікації; 10) участь у заходах з освітньої, наукової, науково-дослідної, спортивної, мистецької, громадської діяльності, що проводяться в Україні та за кордоном, у встановленому законодавством порядку; 11) участь в обговоренні та вирішенні питань удосконалення навчального процесу, науково-дослідної роботи, призначення стипендій, організації дозвілля, побуту, оздоровлення; 12) внесення пропозицій щодо умов і розміру плати за навчання; 13) участь у громадських об'єднаннях; 14) участь у діяльності органів громадського самоврядування закладу вищої освіти, інститутів, факультетів, відділень, вченої ради закладу вищої освіти, органів студентського самоврядування; 15) вибір навчальних дисциплін у межах, передбачених відповідною освітньою програмою та навчальним планом, в обсязі, що становить не менш як 25 відсотків загальної кількості кредитів ЄКТС, передбачених для даного рівня вищої освіти. При цьому здобувачі певного рівня вищої освіти мають право вибирати навчальні дисципліни, що пропонуються для інших рівнів вищої освіти, за погодженням з керівником відповідного факультету чи підрозділу; 16) навчання одночасно за декількома освітніми програмами, а також у декількох закладах вищої освіти, за умови отримання тільки однієї вищої освіти за кожним ступенем за кошти державного (місцевого) бюджету; 17) академічну мобільність, у тому числі міжнародну; 18) отримання соціальної допомоги у випадках, встановлених законодавством; 19) зарахування до страхового стажу відповідно до Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» періодів навчання на денній формі навчання у закладах вищої освіти, аспірантурі, докторантурі, інтернатурі, резидентурі, за умови добровільної сплати страхових внесків; 20) академічну відпустку або перерву в навчанні із збереженням окремих прав здобувача вищої освіти, а також на поновлення навчання у порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади у сфері освіти і науки; 21) участь у формуванні індивідуального навчального плану; 22) моральне та/або матеріальне заохочення за успіхи у навчанні, науково-дослідній і громадській роботі, за мистецькі та спортивні

досягнення тощо; 23) захист від будь-яких форм експлуатації, фізичного та психічного насильства; 24) безоплатне проходження практики на підприємствах, в установах, закладах та організаціях, а також на оплату праці під час виконання виробничих функцій згідно із законодавством; 25) канікулярну відпустку тривалістю не менш як вісім календарних тижнів на навчальний рік; 26) отримання цільових пільгових державних кредитів для здобуття вищої освіти у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України; 27) оскарження дій органів управління закладу вищої освіти та їх посадових осіб, педагогічних і науково-педагогічних працівників; 28) спеціальний навчально-реабілітаційний супровід та вільний доступ до інфраструктури закладу вищої освіти відповідно до медико-соціальних показань за наявності обмежень життєдіяльності, зумовлених станом здоров'я [1].

Як бачимо з вище вказаного переліку юридичних можливостей студента його статус нічим не гірший за студентів європейських закладів вищої освіти. Але ж чому молоді люди обирають навчання саме в європейських університетах, зокрема у фінських? Чим вони кращі для студента за національні навчальні заклади? [2].

Будемо намагатися відповісти на ці питання виходячи з матеріалів наукового стажування «Особливості фінської системи освіти», проведеного Українсько-польською фундацією «Інститут Міжнародної Академічної і Наукової Співпраці».

По-перше, у Фінляндії існує два види університетів: загальні університети, які представляють класичний тип університету, заснованого на науковій діяльності. Їх всього 14 (провідними є Гельсінський університет, університет в місті Турку, університет в Лапландії та ін.); та університети прикладних наук (так звані «політехнічні» університети), в яких можна отримати професійну освіту технічної спрямованості. Їх всього 26 (провідними є Університет Метрополія в м. Гельсінкі, Технологічний університет в м. Лаппеенранта, Університет в місті Лахта та ін.). У зв'язку з високим розвитком технологій у Фінляндії, найбільш цікавим для іноземних студентів є саме цей вид університетів. Значна кількість

університетів входить до рейтингу QS World University Rankings 2020 (найвище місце 107 займає Гельсінський університет) [3]. Як бачимо перед абітурієнтами у Фінляндії стоїть доволі простий вибір серед двох типів 40 навчальних закладів вищої освіти, які надають якісні освітні послуги. В Україні станом на 2020 р. налічується 281 університетів [4], академій та інститутів, не у всіх з них надаються якісні послуги (наприклад, про яку якість освітніх послуг щодо навчання кваліфікації юрист можна вести мову в аграрному чи педагогічному університеті). Тобто, виходячи з кількості вищих закладів вищої освіти та якості надання в них освітніх послуг, більш простий, зрозумілий та передбачуваний щодо результату є вибір абітурієнта у Фінляндії, аніж в Україні.

По-друге, про особливості вступу та тривалість навчання. Вступ до закладів вищої освіти Фінляндії у зв'язку конституційним гарантуванням академічної свободи університетів [5] передбачає більше варіацій для абітурієнтів ніж в Україні. Зокрема розділом 36а Акту про Університети 2009 р. передбачено, що університети самостійно визначають критерії вступу [6]. Так, вступити до «політехнічного» університету можна у разі виконання однієї з наступних вимог: якщо пройдено програму гімназії, складання єдиного державного іспиту, що дає право на вступ до закладу вищої освіти; наявності диплому про професійну кваліфікацію; наявності ступеню бакалавра або магістра; наявності іноземного диплому, що дає право на навчання у вищому навчальному закладі в країні, де був виданий диплом. Більшість студентів до «звичайних» університетів приймаються на підставі атестата про закінчення початкової школи. Інші студенти відбираються на підставі вступного іспиту, або можуть використовуватися інші методи відбору. Наприклад, може бути розглянуто, які навчальні дисципліни абітурієнтом було складено в відкритому вузі. Якщо ж немає атестата про закінчення початкової школи, ви можете пройти відбір на підставі вступного іспиту. Університети та політехнічні університети самостійно відбирають своїх студентів, і вони приймають рішення щодо прийому студентів для конкретної галузі з урахуванням узгодженої цільової кількості ступенів. Ці цифри визначаються під час переговорів між Міністерством освіти і культури та

зкладами вищої освіти [7].

Вступ до магістратури у фінських університетах передбачає також значно більше варіацій аніж до українських. Наприклад, на магістерську програму вищої професійної освіти приймаються особи, котрі мають відповідну освіту, отриману в політехнічному університеті, або іншу відповідну вищу освіту і досвід роботи в області, що відповідає отриманій освіті, як мінімум два роки, при цьому досвід роботи був отриманий після закінчення навчального закладу. У звичайний університет крім заяви та копії паспорту, подаються студентське резюме, мотиваційне есе та рекомендаційні листи. Додатково університетами можуть проводитися вступні іспити. В Україні на вступ до магістратури за кожною спеціальністю запроваджено ЗНО, яке у централізованому порядку проводиться Міністерством освіти та науки. Але, наприклад, ЗНО з права викликає багато нарікань з боку вступників умов, порядку, змісту питань та взагалі доцільності запровадження ЗНО для вступу до вищих закладів освіти [8].

Що стосується строків навчання у фінських університетах, то на бакалавраті він становить, як правило 3-3,5 роки, а в магістратурі – 2-2,5 роки.

Таким чином, у зв'язку з дійсним гарантуванням принципу академічної автономності університетів в Фінляндії, оскільки на думку законодавця багато викликів та проблем, з якими стикається адміністрація університету, можуть бути вирішені за допомогою внутрішніх правил університетів, які встановлюються їх власними рішеннями та за їх ініціативою, а також шляхом вдосконалення управління та зміни процедур та практики [9], абітурієнти в цій країні мають значно більше варіантів для вступу до університетів, аніж український абітурієнт через централізований уніфікований порядок вступу до вітчизняних вищих закладів освіти.

По-третє, про особливості навчання в університетах. Найбільшим плюсом навчання у вищій школі в Фінляндії порівняно з навчанням в Україні є свобода вибору [10]. Тобто у фінських університетах немає жорсткого графіка проходження курсів, немає певної сформованої заздалегідь установки на проходження навчальної програми в задані терміни. Студент сам складає для

себе розклад занять і визначає інтенсивність проходження навчання. Лектори і викладачі не втручаються і не контролюють хід і графік навчання. Безумовно такий порядок мотивує учня і одночасно вчить його самому нести відповідальність за власний навчальний процес. Кожна освітня програма університету містить певний набір обов'язкових для отримання ступеня бакалавра або магістра навчальних дисциплін, але крім обов'язкових, студент має можливість вивчати також додаткові предмети, у виборі яких практично немає обмежень. Завдяки цьому, студент може поглибити знання свого основного предмета, вивчаючи додаткові предмети з суміжних областей.

Безумовно, система особистих навчальних планів полегшує планування навчання та моніторинг прогресу в навчанні та підтримує керівництво та консультування студентів. Крім того, студенти можуть перевищити цільовий час навчання, наприклад на бакалавра, за два роки (батьківська відпустка або військова служба). Після закінчення двох років студенти можуть отримати право закінчити навчання після прийняття реального плану закінчення відповідного освітнього ступеня. Невдалі курси, як правило, подовжують тривалість навчання, що ускладнить закінчення навчання протягом необхідного встановленого періоду часу. Якщо студенти не закінчують навчання протягом стандартного періоду навчання, але хочуть закінчити навчання протягом періоду права на навчання, їм доведеться скласти особисті плани навчання разом із викладачем-викладачем або викладачем-координатором та надіслати дві його копії на затвердження керівнику програми відповідного освітнього ступеня [11]. Вважаємо саме такі підходи до навчання в університеті мають бути запроваджені в національні заклади вищої освіти.

Дуже важливою складовою допомоги студентам в організації навчання в університетах є інститут тьюторства. У всіх нових студентів, є студент-тьютор (репетитор), який допомагає на початку навчання в фінських університетах. Тьютори (наставники) – це старшокурсники з тієї ж галузі навчання, які пройшли навчання для репетиторства (тьюторства). Разом зі своїм тьютором група з близько десяти нових студентів знайомиться із власною галуззю та викладачами

університету. Наприклад, завданнями студента-тьютора в університеті Oulu є: інтегрувати нового студента до університету та до студентської спільноти; - ознайомити нового студента з... 1) інформацією до прибуття (прибуття в Оулу, та можливості зняти житло); 2) іншими студентами; 3) послугами для студентів; 4) університетом як середовищем для навчання; 5) дипломною програмою та способами навчання в Університеті Оулу - поради щодо навчання; 6) плануванням досліджень та управління часом; 7) студентським життям та дозволами; 8) фінською культурою та звичками [12].

На теперішній час інститут наставництва (тьюторства) тільки починає запроваджуватися в Україні.

По-четверте, працевлаштування випускників. Вищі навчальні заклади заохочуються до співпраці з ринком праці та підприємствами. Однією з цілей цієї співпраці є безумовно забезпечення відповідності досліджень та освітніх ступенів потребам ринку праці. Багато університетських дипломних програм включають обов'язкову практику на підприємствах у свої навчальні програми. Окрім того, вищі навчальні заклади надають роботодавцям послуги з підбору персоналу. Є спільні служби найму на роботу як для університетів, так і для політехнічних. Обидва вони мають портали, де користувачі можуть знайти інформацію про ступінь та кваліфікацію, планування кар'єри та написання заявок. Ці послуги призначені для студентів, які шукають влаштування на роботу під час навчання або вакансій після закінчення навчання. Послуги також використовуються роботодавцями для їх найму.

До речі, в більшості українських університетів запроваджені аналогічні служби. Разом з тим адміністраціям закладам вищої освіти треба ще багато зробити щодо підвищення довіри до випускників та налагодження контактів з майбутніми роботодавцями.

По-п'яте, економічні, політичні та соціальні умови навчання. Якщо говорити про матеріальні умови навчання, то, наш погляд, матеріальні умови навчання в кращих українських закладах вищої освіти не гірші за фінські. Що стосується загальнодержавних економічних та соціальних умов навчання, то

Фінляндія і України на теперішній час перебувають взагалі на «різних полюсах». Така висока економічна розвиненість безумовно приваблює іноземних студентів до вступу до фінських університетів. Крім того, Фінляндією виділяються значні кошти для підтримки національної освіти (7 % ВВП) [13].

Таким чином, всі вище зазначені обставини та умови навчання в фінських університетах, та в цілому значні економічні та соціальні успіхи країни сприяють залученню до національних освітніх закладів абітурієнтів зі всього світу.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Про вищу освіту : Закон України від 1 лип. 2014 р. № 1556-VII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18/page>
2. За приблизними підрахунками число українських студентів у ЄС складає від 60 до 70 тисяч. URL: <https://osvita.ua/vnz/75342/>
3. Discover the world's top universities. Explore the QS World University Rankings® 2020 URL: <https://www.topuniversities.com/university-rankings/world-university-rankings/2020>
4. Заклади вищої освіти. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2005/osv_rik/osv_u/vuz_u.html
5. Report on administrative autonomy in Finnish universities: No need for amendments to the Universities Act; university rules of procedure can be used to develop activities. URL: <https://minedu.fi/en/-/report-on-administrative-autonomy-in-finnish-universities-no-need-for-amendments-to-the-universities-act-university-rules-of-procedure-can-be-used-to-develop-activities>
6. Universities Act (558/2009) URL: <https://www.finlex.fi/fi/laki/kaannokset/2009/en20090558.pdf>
7. Finland Higher Education System. URL: <https://www.euroeducation.net/prof/finco.htm>
8. "Ти просто перегрівся, заходь": чому ЗНО для юристів закінчилося скандалом URL: <https://rubryka.com/article/zno-dlya-yurystiv/>
9. Report on administrative autonomy in Finnish universities: No need for amendments to the Universities Act; university rules of procedure can be used to

develop activities. URL: <https://minedu.fi/en/-/report-on-administrative-autonomy-in-finnish-universities-no-need-for-amendments-to-the-universities-act-university-rules-of-procedure-can-be-used-to-develop-activities>

10. Efficiency and effectiveness of public expenditure on tertiary education in the EU Annex: Country Fiche Finland Joint Report by the Economic Policy Committee (Quality of Public Finances) and the Directorate-General for Economic and Financial Affairs. URL:

https://ec.europa.eu/economy_finance/publications/occasional_paper/pdf/country_fiches/finland.pdf

11. Finland Higher Education System. URL: <https://www.euroeducation.net/prof/finco.htm>

12. Student Tutoring. URL: <https://www oulu.fi/forstudents/node/35123>

13. Рейтинг стран мира по уровню расходов на образование. URL: <https://gtmarket.ru/ratings/global-education-expenditure>

**ОПУБЛІКОВАНІ ТЕЗИ ТА ЕСЕ, А ТАКОЖ РОЗМІЩЕНІ НА
ВЕБСТОРИНКАХ МАТЕРІАЛИ НАДАЮТЬСЯ НА ІСНУЮЧИХ УМОВАХ І
В НАЯВНІЙ ФОРМІ**

Організатори Стажування не гарантують, що вебсторінки будуть доступні постійно і вільні від помилок. Організатори Стажування не несуть відповідальності за будь-які прямі, непрямі, фактичні чи побічні збитки, упущену вигоду, тимчасове припинення діяльності, що виникло в результаті неправомірного використання опублікованих матеріалів, у тому числі і у випадку, коли Організатори Стажування були поінформовані про можливість таких збитків.

За достовірність викладених фактів, цитат та інших відомостей відповідальність несе автор.

Організатори Стажування не здійснюють і не можуть здійснювати перевірку інформації, даних, викладених авторами в тезах, есе і не несуть відповідальності за зміст такої інформації. В разі порушення авторами прав інших осіб, Організатори Стажування має право у будь-який час на свій розсуд видалити публікацію